

Vectēvs ar lielo burtu – pedagogs un diriģents Harijs Miķelsons

Puikuletis, ilggadējs un iemīlots skolotājs un diriģents Harijs Miķelsons šovasar kopā ar ģimeni, draugiem, paša veidoto un daudzus gadus vadīto pūtēju orķestri (tagad PO *Pociems*) Pociema kultūras namā nosvinēja savu 95. jubileju. – *Vectēvs, lai arī nu jau nelabprāt iziet sabiedrībā, pēc šī pasākuma bija gandarīts. Viņš ir lepns, ka pūtēju orķestris Viestura Ozola vadībā turpina darbu, – teic H. Miķelsona mazmeita Linda Skride.*

Īpaša vieta savējo sirdīs

– Domājām, kā mūsu skolotāju un diriģentu sveikt viņa skaistajā jubilejā. Pirms pieciem gadiem, svinot viņa deviņdesmit gadu jubileju, sveikšanu ar koncertu rīkojām pie jubilāra dēla Māra viņa lauku īpašumā Puikules pusē. Šajā reizē ģimene atveda skolotāju uz Pociema kultūras namu. Tas bija bezgala jauki, – novērtē Pociema kultūras nama vadītāja Aija Romancāne. Sumināšanas brīdī gan Aija nevarēja būt klāt, tādēļ sveikt cienjamo gaviļnieku viņa uzrunāja kādreizējo Katvaru pagasta padomes priekšsēdētāju Mārtiņu Rītumu Treimani, ar kura atbalstu 1995. gadā tapa Friča Bārdas Pociema pamatskolas pūtēju orķestris (PO *Pociems* priekštecis). Kopabūšana aizritēja sirsnīgi. H. Miķelsons dalījās dažādos atmiņu stāstos un pēc atmiņas ar pūšaminstrumentu uzspēlēja dažus skaņdarbus.

Atsevišķi – tikai ģimenes lokā – H. Miķelsons jubileju atzīmēja arī istajā datumā – 15. jūlijā. – *Vectēvs nav liels jubileju svinētājs. Arī agrāk viņam dzimšanas dienu labāk patika pavadīt, dārzā ravējot, vai aizbraukt uz mežu ogās. Viņam pie sirds iet ikdienas apciemojumi un parunāšanās, – stāsta mazmeita Linda, kura ar vīru un trim bērniem vectēvu apciemo bieži. Bērni, mazbērni un jo īpaši mazmazbērni ir H. Miķelsona prieka avots. Ģimenē izauguši dēls Māris un meita Inta. Sagaidīti mazbērni Linda, Ance, Aivis un Jānis Lauris, kā arī pieci mazmazbērni.*

– *Viņš ir Vectēvs ar lielo burtu un viņam mūsu visu sirdīs ir īpaša vieta. Kad mēs, mazbērni, bijām mazi, viņš mums katram no koka daudz ko darināja – grābekli, krēsliņu, pina groziņus. Viņš mūs veda peldēt, ziemā nāca līdz braukt ar ragavām no kalniņa. Ļoti par to priecājos, – mīļās atmiņas dalās cienījamā pedagoga un diriģenta mazmeita. – Kad vectēvs vēl redzēja, viņš manai vecākajai meitai Laumai iemācīja lasīt. Vectēvs ik pa laikam ar dažādiem instrumentiem uzspēlēja dažādus skaņdarbus, ko atceras. Lai netraucētu kaimiņiem, pūšaminstrumentos viņš ielicis plastmasas pudeli, lai būtu klusākas skaņas, – teic L. Skride. Ikdienā H. Miķelsons kopā ar meitu Intu dzīvo daudzdzīvokļu mājā Puikulē, bet ģimenes lielākas sanāksšanas notiek pie dēla Māra netālu no Puikules, kur ir vairāk vietas. Vēl pirms pāris gadiem vectēvs piedalījies kartupeļu lasīšanas talkā. Lasīt kartupeļus gan vairs nevarējis, taču pārējiem par prieku izpildījis dažus skaņdarbus.*

Linda raksturo vectēvu kā ļoti uzņēmīgu, spītīgu un darbīgu. – *Vectēvs nevar mierā nosēdēt. Apbrīnoju, kā viņš, kaut vispār neredz, no trešā stāva viens pats nokāpj uz pagrabu un tur kaut ko kārtro, darbojas. Piemēram, no dažādiem velosipēdiem bija sameištarojis trīsriteni. Viņā ir nerimstošs dzīvesspārs, spītība un gribēšana kaut ko darīt pat tad, kad nākotne varbūt nešķiet rožaina. Vectēvs nav no tiem, kuri sēž un gaužas. Viņš interesējas par dzīvi un aktuāliem jautājumiem, vēlas būt noderīgs. Turklāt vienmēr atradīs kaut ko darāmu, – ar mīlumu un apbrīnu saka mazmeita.*

Mūzika no paaudzes paaudzē

– *No mūzikas un spēlēšanas orķestrī neviens nav izsprucis, – smaidot teic Linda, stāstot, kā viņas tēti un tante savulaik spēlējuši Puikules pamatskolas pūtēju orķestrī, bet pati ar masu – Friča Bārdas Pociema pamatskolas orķestrī. Tajā spēlējot, Linda*

Puikuletis Harijs Miķelsons (priekšplānā vidū), ilggadējs un iemīlots pedagogs un diriģents, kopā ar ģimeni un pūtēju orķestra *Pociems* dalībniekiem, atzīmējot savu jubileju Pociema kultūras namā

iepazinās ar savu vīru Daienu. – *Kā bundzinieki sēdējām blakus. Es spēlēju mazās, Daiens – lielās bungas. Starp citu, arī ar Lindas vecmammu Ausmu Harijs savulaik iepazinies, pateicoties mūzikai. Tolaik viņš strādājis Dantes astoņgadīgajā skolā, mācot dziedāšanu un rasēšanu un vadot tās pūtēju orķestri. Tur saspēlējies ar kaimiņu – Vecmuižas – pamatskolas pārzini, kura savā skolā vadīja tautas deju kolektīvu. Mūzikis lūgts ar akordeonspēli pavadīt tautas dejas. Skolotājs tā iemīlējies gan dejošanu, gan danču pavadījumu spēli.*

Kad Skrides svinēja kāzas, orķestris sagādāja viņiem pārsteigumu, ierodoties uzstāties. Kad pasaulē nāca bērni, Linda un Daiens orķestrī nespēlēja, bet nu jau aptuveni gadu tajā atgriezušies. Abi vēlas kolektīvā ar laiku iesaistīt arī savas atvases. Vecākā meita Lauma spēlē flautu un reizumis vienkāršākos skaņdarbus orķestrim pievienojas. Vidējā meita Paula mācās mūzikas skolas 2. klasē un apgūst klarnetes spēli. Savukārt pastarītim, kuru tāpat kā tēti sauc Daiens, ir pusotrs gadiņš, taču puisēns jau izrāda interesi par sitaminstrumentiem. – *Vēlamies, lai nākotnē mēs visa ģimene varētu kopā spēlēt orķestrī. «Pociems» mūsu ģimenē ir kaut kas vairāk nekā tikai brīvā laika pavadīšana. Tā ir sirdslieta, – atklāj L. Skride.*

H. Miķelsons Lindu ne tikai iesaistīja pūtēju orķestrī, bet arī ievirzīja viņu mūzikas pedagoģijas ceļā. – *Zināju, ka pēc 12. klases pabeigšanas vēlos tālāk mācīties kaut ko saistībā ar mūziku, bet nezināju, ko tieši. Vectēvs bija izdomājis, ka man labāk derētu studēt par mūzikas skolotāju. Tas bija kā naglai uz galvas! Kad devos iesniegt dokumentus Rīgas Pedagoģijas un izglītības vadības akadēmijā, viņš man atbrauca līdzī. Patlaban Linda ir mūzikas skolotāja Lādezera pamatskolā un Limbažu novada mākslu skolā vada solfedžo nodarbības.*

Matemātika, dziedāšana un orķestri

H. Miķelsona sirdslieta vienmēr bijusi matemātika. Mūzika ļoti patikusi, tādēļ tajā iemaldījies. To pedagogs un diriģents norādīja arī 2010. gada intervijā *Starp notīm un cipariem* laikrakstā *Diena*. Savu pedagoga un diriģenta ceļu cienījamais skolotājs atklāj arī savās 2007. gadā sarakstītajās atmiņās. Viņa dzimtā vieta ir Tūjas pagasta Zaķi, skolas gaitas sāktas Vecmuižas pamatskolā. Pēc tās pabeigšanas viņš mācības turpināja Tūjas septiņgadīgajā skolā, kur iepazīna mandolīnu, ko zēni atraduši noliktavā. Instrumentam nebija visu stīgu, taču kādu melodiju uz tās izspēlēt varēts. Pabeidzis Tūjas skolu, H. Miķelsons turpināja mācības Limbažu vidusskolā. Iestājās arī mūzikas skolā vijoles klasē, lai gan vēlējās apgūt trompeti, bet vecāki uzskatījuši, ka tas puisim veselības dēļ būs par grūtu.

Ģimenē bija grūti ar līdzekļiem (kolhozā maz maksāja, bet bija jāskolo pieci bērni) un pēc pirmās vijoļklases pabeigšanas Harijs bija spiests no mūzikas skolas aiziet. Vidusskolu viņš pabeidza ar sudraba medaļu, kas deva tiesības augstskolā tikt bez iestājekāmieniem. Jaunietis iestājās Cēsu Skolotāju institūta fizikas un matemātikas fakultātē. Tur uzzinājis, ka tiem, kuri gatavi pēc absolvēšanas strādāt par dziedāšanas skolotājiem, institūtā māca spēlēt klavieres. Mācīt dziedāt nav gribējis, taču klaviergrupu iestājās.

– *Viņā ir nerimstošs dzīvesspārs, spītība un gribēšana kaut ko darīt pat tad, kad nākotne varbūt nešķiet rožaina. Vectēvs nav no tiem, kuri sēž un gaužas. Viņš interesējas par dzīvi un aktuāliem jautājumiem, vēlas būt noderīgs. Turklāt vienmēr atradīs kaut ko darāmu, – ar mīlumu un apbrīnu saka mazmeita.*

Pēc institūta beigšanas H. Miķelsonam bija nosūtījums uz Stienes septiņgadīgo skolu kā matemātikas un dziedāšanas skolotājam. Iebildumi, ka viņš dziedāšanu mācīt nevēlās, nav līdzējuši, Stienē viņam to nācās darīt. Skolēni no mājām uz skolu atnesuši vijoles, mandolīnas un akordeonu. Abus pēdējos skolotājs nepratis spēlēt, tādēļ instrumentus sev nopircis un pašmācībā apguvis. Pamazām izveidojās mūziķu pulciņš, kas uzstājās ne tikai skolā, bet arī citviet. Vietējais kolhozs iegādājās pūšaminstrumentu komplektu un aicināja kopā pūtējus. Kaut nepratis tos spēlēt, H. Miķelsons pieteicās, jo jau skolas laikā sapņoja par trompeti. Zinošākie viņu pamācīja. Orķestra mūžs nebija ilgs, jo vadītājs no kolektīva aizgāja. Instrumentus H. Miķelsons paņēma uz skolu un sāka mācīt skolēnus. Tā kā zināšanu bija par maz, viņš brauca uz Rīgu uz semināriem un kursiem.

Vēlāk skolotāju pārcēla darbā uz Dantes astoņgadīgo skolu. Arī tur viņš paralēli matemātikas un dziedāšanas stundām vadīja pūtēju orķestri, bet pēc trīsarpus gadiem sekoja sievai uz Mērnīku astoņgadīgo skolu, kur viņa tika iecelta par direktori. H. Miķelsons tur mācīja fiziku, matemātiku un vēlāk arī dziedāšanu. 1968. gadā abus uzaicināja strādāt Puikules astoņgadīgajā skolā. Viņam piesolīja iegādāties pūšaminstrumentus, bet sievai – iespēju beidzot strādāt savā specialitātē par 1.–4. klašu skolotāju. Viņš mācīja matemātiku un dziedāšanu, kā arī sāka vadīt orķestri. Pedagoga vadībā tas piedalījās

Limbažu rajona un Vidzemes zonas skatēs, Skolu jaunatnes dziesmu svētkos un citos pasākumos. Puikules skolā viņš nostrādāja gandrīz 25 gadus. 1992. gadā jaunais direktors samazināja orķestrim paredzēto stundu skaitu. Tā kā diriģents strādāja, viņam pensija tika uz pusi samazināta. Rezultātā alga un puspensija kopā sanāca krietni mazāka nekā viena pati pensija. Lai neciestu zaudējumus, skolotājs bija spiests 1993. gada 1. janvārī uzrakstīt atlūgumu. Bet darbu pedagogs nepameta – līdz mācību gada beigām viņš strādāja par velti. Skolas vadībai orķestris vairs nebijis nepieciešams un, mācību gadam noslēdzoties, skolotājs no skolas aizgāja.

Strādāt tā, lai skolēni arī pēc gadiem novērtētu

Pāris gadu H. Miķelsons baudīja pensiju, bet 1995. gadā Friča Bārdas Pociema pamatskolas direktore Ausma Spandega kopā ar M. R. Treimani un mūzikas entuziastu Miervaldi Vitolīnu pensionēto skolotāju pierunāja pamēģināt skolā izveidot orķestri. 24. aprīlī viņš ieradās iepazīstināt bērnus ar pūšamajiem mūzikas instrumentiem un maijā muzicēt mācījās jau 44 interesenti. Pedagogs Pociemā mācīja arī matemātiku un mūziku. Skolas orķestris drīz vien koncertēja Katvaru pagastā, Limbažos un citviet, piedalījās skatēs, salidojumos, festivālos, kā arī Vīspārējos latviešu Dziesmu un Deju svētkos, godam nesot skolas, pagasta un rajona vārdu.

2011. gadā ilggadējais pedagogs un diriģents nosvinēja 80 gadu jubileju un nodeva diriģenta grozus V. Ozolam, kura vadībā dažus gadus arī pats spēlēja orķestrī līdzās mazmeitai Lindai un viņas vīram Daienam.

Savās atmiņās H. Miķelsons atzīmēja, ka visu mūžu strādājis tā, lai viņa darbam būtu rezultāti, lai skolēni vēl pēc daudziem gadiem nevarētu viņu nicināt par to, ka viņš ir pavisam un slinks un tādēļ neko nav viņiem iemācījis. – *Vectēvs ir pedantisks un rūpīgs. Viņš vienmēr visu dara no sirds un tik labi, cik vien iespējams. To viņš prasīja arī no skolēniem, orķestra dalībniekiem. Ja kādam kaut kas nesanāca, vectēvs ar viņu palika arī pēcstundās un savā brīvajā laikā, lai audzēkņiem izdotos arvien labāk un labāk, – stāsta L. Skride.*

Līga LIEPIŅA
Voldemāra ČAKSTES albuma foto

Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.

MAF
Mediju atbalsta fonds

Par publikācijas saturu atbild projekta «Tuvplānā – demokrātija, demogrāfija un pilsoniskā aktivitāte» īstenotāja – SIA «Izdevniecība Auseklis».

Projekta Nr. 2026.LV/RMA/1.6.1/006